

SVARBIAUSI RAJONO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI

Geležinkelio viadukas (unikalus objekto kodas – 2823)

Viadukas pastatytas 1890 m. tiesiant geležinkelį Varšuva – Virbalis. Viadukas yra geležinkelyje Vilnius – Kaunas, kelyje Gudiena – Kiemeliai. Viaduko ilgis – 12,7 m, plotis – 4,4 m.

Kaišiadorių buv. dvaro sodybos fragmentai (unikalus objekto kodas – 152)

Dabartinių Kaišiadorių dvaro pastatų vietoje 1531 m. stovėjo totoriams priklausęs dvaras. Tarp 1784–1795 m. Kaišiadorių dvaras atiteko Romerių giminei ir tapo Vladikiškių dvarui priklausančiu palivarku. XIX a. viduryje Kaišiadorių palivarkas buvo atskirtas nuo Vladikiškių dvaro ir vėl tapo atskiru dvaru. Apie 1850–1856 m. dvaras atiteko Ričardui Teofiliui Romeriui. Po jo mirties dvaras padalintas į dvi dalis: dalį dvaro paveldėjo sūnus Eugenijus, kita dalis atiteko dukrai Vandai. 1885 m. dvaras už skolas buvo užstatytas Vilniaus žemės bankui. Tuo metu dvarą sudarė tinkuotas ponų namas, virtuvė, oficina ir darbininkų namas. 1890 m. dvaras buvo perdalintas: V. Sycianko atiteko beveik visas Kaišiadorių dvaras, M. Romerienei – dalis Kriaučiškių palivarko. Likęs dvaras buvo nugyventas ir 1905 m. parduotas Justinui Strumilai, tuo metu jau valdžiusiam ir Žiežmarių dvarą. 1926 m. dvaras buvo išdalintas; J. Strumilai liko 80,03 ha dvaro centras su pastatais. 1940 m. buvo net 17 dvaro pastatų. Tais pačiais metais dvaras buvo nacionalizuotas.

Kaišiadorių geležinkelio stoties vandens bokštas (unikalus kodas – 38889)

XIX a. antroje pusėje pradėtas tiesti geležinkelis Vilnius – Kaunas. 1871 m. Jatkonių geležinkelio stotis pervadinta Kaišiadorių geležinkelio stotimi. 1883 m. buvo pastatytas Kaišiadorių stoties geležinkelio vandens bokštas. Kaišiadorių stotis buvo IV klasės. Garvežių aprūpinimui vandeniui tarnavo vandentiekio sistema. Į garvežius vanduo patekdavo iš dviejų – trijų aukštų vandens bokštų, pastatytų netoli keleivių namų. IV klasės stotyse ankstyviausių šešiakampio plano bokštų pirmas aukštas mūrinis, antras – medinis, jame buvo viena vandens talpa. Iš jos vanduo vamzdynu tiekta iki hidraulinių kranų, įrengtų šalia peronų ar prekių platformų, iš kurių buvo užpildomos lokomotyvų talpos.

Lapainios senovės gyvenvietės (unikalūs objektų kodai – 5021, 33278, 33279, 33280)

Tarp Nemuno ir Palapainės upelio santakos išsiskiria gyvenviečių ir radimviečių kompleksas. Iš viso yra rastos 4 gyvenvietės ir 4 radimvietės. Jos datuojamos akmenis (paleolitas, mezolitas, neolitas) ir bronzos amžiumi bei ankstyvuju geležies amžiumi.

Kruonio miestelio istorinis centras (unikalus objekto kodas – 17092) **ir piliavietė** (unikalus kodas – 5002)

Miestelis yra radialinio plano su aikšte centre. Senoji miestelio dalis yra susiformavusi iki XVII a. vidurio. Darsūniškio ir kai kurių kitų gatvių pastatai stovi galais į gatvę. Yra išlikusi medinė cerkvė, mūrinės dvarvietės liekanos. 1570 m. Kruonis atiteko Oginskių giminei. Perdavimo akte minima, jog dvarą sudarė keturi namai ir ūkiniai pastatai (svirnas, kepykla, alaus darykla, tvartas, vežiminė, ledainė, vandens malūnas). Manoma, kad XVI a. pabaigoje ar XVII a. pradžioje Teodoras Bogdanas Oginskis Kruonyje, dešiniajame Kruonės upelio šlaite, pasistatė naujus, puošnius renesanso stiliaus mūrinius rūmus. Tolesnė dvaro istorija taip pat nėra aiški. Žinoma, kad 1812 m. Napoleono žygio į Maskvą metu dvaras buvo apgriautas ir nebeatstatytas. Dėl dalyvavimo 1831 m. sukilime dvaras iš Oginskių buvo konfiskuotas ir perduotas valstybės išdui.

Kalvių Šv. Antano Paduviečio bažnyčia ir varpinė (unikalus objekto kodas 969)

Kalvių šv. Antano Paduviečio bažnyčia pastatyta 1800–1806 metais Tomo ir Juzefos Vavžeckių lėšomis, vietoj medinės, 1792 m. sudegusios, bažnyčios. Bažnyčia yra rotondinio plano su priemangio ir zakristijos priestatais. Bažnyčios priemangis turi klasikinį dorėninio orderio portiką. Įdomi bažnyčios išorė – mūrinių jos sienų tinkas padengtas raudono lauko granito skaldos mozaika. Bažnyčia yra kupolinė. Aukštis iki kupolo 5 m, bendras aukštis 15 m. 1936 m. buvo rekonstruotas bažnyčios interjeras. Iš senojo interjero prie vargonų yra likusi dalis kolonados su galerija, anksčiau juosusia visą patalpą. Greta yra medinė, karkasinės konstrukcijos varpinė.

Kruonio Švč. Mergelės Marijos Angelų Karalienės bažnyčia (unikalus objekto kodas 1362)

1626 m. Teodoras Oginskis Kruonyje pastatė renesanso stiliaus unitų bažnyčią. Po to ji ne kartą buvo perstatinėta. Dabartinės bažnyčios architektūrinės formos artimos nedidelėms tradicinėms cerkvėms, bet kartu primena ir vienabokštes XVII a. Lietuvos renesansines bažnyčias. Kruonio bažnyčia išsiskiria originaliu kupolu ir 33 m aukščio bokštu. Žemesnė ir siauresnė už navą presbiterija baigiasi penkiabriaune apside. Bažnyčia yra raudonų plytų, iš lauko pusės aptinkuota ir nudažyta kalkėmis. Interjeras kuklus. Jį puošia du unikalūs Teodoro Bogdano ir Samuelio Levo Oginskių bareljefiniai antkapiniai paminklai.

Maisiejūnų piliakalnis (unikalus objekto kodais5003)

Piliakalnis įrengtas Strėvos upelio kairiojo kranto aukštumos pakraštyje esančioje atskiroje kalvoje. Šlaitai statūs, iki 12–14 m aukščio. Aikštelė keturkampė, pailga, 33x13 m dydžio. Gynybinę sistemą sudarė pietvakariniame, pietrytiniame ir šiaurės rytiniame aikštelės pakraščiuose supiltas pylimas ir žemiausio šlaito papėdėje buvo iškastas gynybinis griovys. Šiaurinėje, šiaurės vakarinėje piliakalnio papėdėje yra papėdės gyvenvietė.

Migonių piliakalnis (unikalus objekto kodas 5023)

Migonių piliakalnis įrengtas aukštame Kruonės upelio kranto aukštumos kyšulyje. Iš vakarų, šiaurės ir rytų jį supa slėnio daubos, iš pietų prieina kiek žemesnė aukštuma. Piliakalnio šlaitai į slėnį statūs, 11–16 m aukščio. Aikštelė ovali, orientuota šiaurės-pietų kryptimi, 16x9,5 m dydžio. Piliakalnio pietiniame aikštelės krašte buvo supiltas 4 m aukščio ir 13 m pločio pylimas. Jo išorinis 8 m aukščio šlaitas nusileidžia į 2 m gylio ir 25 m pločio griovį. Aplink piliakalnį egzistavo papėdės gyvenvietė, užėmusi apie 1,5 ha plotą. 1954–1955 ir 1957 metais vykdyti sistemingi piliakalnio ir gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai. Tyrimų metu užfiksuota, jog pylimas keturis kartus buvo taisytas, aukštintas, sustiprinti ir piliakalnio šlaitai. Tiriant piliakalnį ir gyvenvietę rasta daug lipdytos keramikos brūkšniuotu ir grublėtu paviršiumi. Individualių radinių (papuošalų, ginklų, buities įrankių) gana nedaug. Pagal radinių paplitimą ir gynybinių įtvirtinimų remontus matyti, kad piliakalnyje nuolat buvo gyvenama tik jo egzistavimo pradžioje. Tuo metu jis buvo žemesnis, aikštelė didesnė. Vėliau stiprinant gynybinius įtvirtinimus ir daugėjant gyventojų, aikštelė tapo per ankšta. Gyventojai persikėlė į papėdės gyvenvietę, o piliakalnis pradėtas naudoti kaip slėptuvė pavojų metu. Piliakalnis datuojamas I tūkstantmečiu–II tūkstantmečio pradžia.

Rokiškių piliakalnis (unikalus objekto kodas 2968)

Piliakalnis įrengtas atskiroje, nedidelėje kalvoje. Šlaitai statūs, 7–8 m aukščio. Aikštelė ovali, 1,5 m ilgio ir 3 m pločio. Iš šiaurės, rytų ir pietų pusės aikštelė buvo apjuosta iki 1,5 m aukščio ir 7,5 m pločio pylimu. Aplink piliakalnį yra papėdės gyvenvietė. Pasakojama, kad pagonybės laikais piliakalnyje stovėjusi pagonių bažnyčia, kuri vėliau nugrimzdusi į žemę. Piliakalnis datuojamas I tūkstantmečiu–II tūkstantmečio pradžia.

Ringailių akmuo su „Marijos pėda“ arba „Čigonės pėda“ (unikalus objekto kodas 17225)

Akmuo yra 1,9 m ilgio, 1,35–1,8 m pločio ir 0,34–0,55 m aukščio. Viršutinė akmens plokštuma yra lygi. Joje yra du įdubimai (9,5 cm ilgio, 4 cm pločio, 1–1,5 cm gylio ir 14 cm ilgio, 7 cm pločio, iki 4 cm gylio), primenantys pėdas. Žmonių vadintas „čigonkos“ akmeniu. Pasakojama, kad čia sušalusi čigonė su vaiku. Žmonės pasakojo matydavę, kad iš greta esančios rėvos, ūkanotą rytą išseina čigonė, atsisėda ant to akmens ir šukuoja plaukus. Dar pasakojama, kad čia stovėjusi Marija ir nusimušusi pirštą.

Ringailių kalnas, vadinamas Kupolio kalnu (unikalus objekto kodas 20703)

Alkakalnį sudaro du kalnai: pietrytinis mažesnis (apie 75–90 m skersmens) kalnelis ir šiaurės vakarinis didesnis kalnas (280 m ilgio ir 120 m pločio, iki 12–18 cm aukščio šlaitais). Viršutinė didesniojo kalno dalis yra užpelkėjusi ir vadinama „Velnio duobe“. Padavimai pasakoja apie kalne vykusius šokius. Žmonės pasakodavo, kad ant kalno šokdavo velniai su kaimo merginomis ir ištrypę kalno viršūnę, virtusią raisteliu. Šokdami jie dainavo dainą „Kupole“. Čia jie visą naktį šokdavo, linksmindavosi, o ryte išaušus pamatydavę, kad po raistą – Velnio duobę

Gegužinės Viešpaties Apsireiškimo Šv. Mergelei Marijai bažnyčia (unikalus objekto kodas 2167)

Dabartinė mūrinė bažnyčia pradėta statyti 1910 m. Iki 1915 m. buvo iš tašytų akmenų išmūrytos sienos, uždengtas stogas. Statyba atnaujinta 1928 m. Galutinai dar nebaigta įrengti bažnyčia 1932 m. buvo pašventinta. Iš senosios medinės bažnyčios 1933 m. pastatyti 2 aukštų parapijos namai. Gegužinės bažnyčia yra istorizmo stiliaus, lotyniško kryžiaus plano, su 2 bokštais ir trisiene apside. Vidus 3 navų. Šventoriaus tvora akmenų mūro.

Palomenės Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia ir varpinė (unikalus objekto kodas 949)

Pirmąją koplyčią dvare virš laidojimo rūšio 1809 m. pastatė M. Zaleckis. Koplyčioje 1840 m. įrengti 3 altoriai. 1864 m. uždarius Paparčių dominikonų vienuolyną, Palomenėje apsigyveno vienuolis kunigas Poliakovskis. 1877 m. valdžia leido joje laikyti 4 pamaldas per metus. 1903 m. koplyčia gerokai remontuota, o 1915 m. ji, atnaujinta ir išplėsta, tapo bažnyčia; įkurta parapija. Palomenės bažnyčia medinė, klasicistinė, stačiakampio plano, su 4 kolonų portiku, bebokštė. Šventoriuje stovi medinė varpinė.

Šilonių (Jačiūnų) brasta, vad. Velnio tiltu (unikalus objekto kodas 20705)

Tai miško kelias per Laukystos upelį (be tilto). Brasta vadinama „Velnio tiltu“, nes, kaip pasakodavo vietiniai žmonės, nakties metu šią vietą būdavo sunku pervažiuoti, kadangi seniau čia vaidendavosi.

Pakalniškių kaimo mitologinė vieta (unikalus objekto kodas 24696)

Akmuo – nupjauto kūgio formos, 1,3 m ilgio, 1,1 m pločio ir 0,9 m aukščio. Viršutinėje akmens dalyje yra du 14 cm atstumu vienas nuo kito nutolę įdubimai, kurie, žiūrint iš šiaurės vakarų pusės, primena kairės ir dešinės kojos pėdų atspaudus. 20 m į šiaurės rytus nuo akmens yra šaltinis. Jis srūva iš bevardžio upelio kranto šlaito ir plūsta į rytus, tiesiai į žemiau pratekantį minimą upelį. Žmonės pasakoja, kad kai Dievas tvėrė žemę, akmenys buvo minkšti. Jam vaikščiojant po žemę, jis atsistojo ant to akmens. Taip ir liko pėdos. Netoliese esančio šaltinio vanduo - labai švarus. Žmonės juo prausdavosi veidą, akis, ir jo vandenį laikė stebuklingu, nes po apsiprausimo visą dieną būdavo gera nuotaika. Šaltinis laikomas šventu ir dėl to, kad jo vanduo plūsta tiesiai į rytus.

Paparčių piliakalnis, vad. Žydkapiu (unikalus objekto kodas 5010)

Piliakalnis, vadinamas Žydkapiu, yra Žiežmaros upės kairiajame krante esančiame aukštumos kyšulyje. Rytinė piliakalnio dalis remiasi į upelį, iš šiaurės ir pietų jį juosia upelio slėnis, iš

vakarų prieina gretima aukštuma. Piliakalnio šlaitai statūs, 16–18 m aukščio. Didžioji aikštelės dalis (rytinė) nuplauta Žiežmaros upelio. Dabar ji pailga, orientuota rytų-vakarų kryptimi. Ji yra 25 m pločio vakariniame gale, 3 m ilgio centre, 7 m ilgio rytiniame krašte, iki 2 m iškiliumi viduriu. Piliakalnio įtvirtinimus sudaro 1 pylimas ir 1 gynybinis griovys. Rytinėje, šiaurės rytinėje piliakalnio pašlaitėse pastebėta 0,3 ha ploto papėdės gyvenvietė. Piliakalnis datuojamas I tūkstantmečiu–II tūkstantmečio pradžia.

Paparčių buv. bažnyčios ir vienuolyno pastatų ansamblis (unikalus objekto kodas 1364)

1649 m. LDK

iždininkas G. Beinortas Paparčiuose įkurdino dominikonus ir dovanavo jiems dvarą su visais ūkiniais pastatais ir žeme. Iki 1670-1680 m. buvo pastatytas klasikinis, konvento tipo vienuolynas su trimis korpusais, vidiniu kiemu bei jį supančiu vidiniu koridoriumi. taip pat prie vakarinio vienuolyno šono buvo pastatyta bažnyčia. Po 1863 m. sukilimo vienuolynas buvo uždarytas. Iki šių dienų iš vienuolyno ansamblio išliko tik mūriniai vienuolyno vartai ir atokiau stovinti koplyčia.

Paparčių kaimo kapinių kolumbariumas (unikalus objekto kodas 31005)

Kolumbariumas – tai 3 aukštų statinys su 24 skliautuotomis laidojimo nišomis. Statinys yra iš raudonų degto molio plytų, tinkuotas. Pastogėje apjuostas nesudėtingu karnizu, pietrytinėje sienoje – 9 piliastrai. Statinio ilgis – 10 m, plotis – 2,8 m. Kolumbariumo tiksli pastatymo data nežinoma. Kolumbariumo pietrytinėje sienoje yra išlikusios dvi memorialinės plokštės su mirties datomis – 1833 m. ir 1848 m. Datuojamas XIX a. II puse.

Senajo kelio atkarpa (unikalus objekto kodas 16980)

Kelio atkarpa yra tarp Kauno marių ir Jiezno – Rumšiškių kelio. Senasis kelias, vedęs iš Vilniaus į Kauną, buvo nutiestas XIX a. II pusėje. Jo grindinys išgrįstas lauko akmenimis.

Lašinių piliakalnis (unikalus objekto kodas 5014)

Piliakalnis yra aukštame Strėvos upelio kranto kyšulyje. Jį iš pietryčių ir rytų juosia Strėvos upė, iš pietvakarių riboja gili griova, iš šiaurės vakarų prieina gretima aukštuma. Šlaitai statūs, nuo Strėvos ir griovos jie yra 20–30 m aukščio. Aikštelė keturkampė, pailga, 34x18 m dydžio. Piliakalnio gynybinę sistemą sudaro šiaurės vakariniame aikštelės gale supiltas pylimas ir už jo iškastas griovys. Šiaurės vakarinėje piliakalnio papėdėje, už griovio, gretimose aukštumoje, yra papėdės gyvenvietė. Kai kurių tyrėjų manymu, Lašinių piliakalnyje stovėjo kronikose minima Strėvos pilis, kurią 1368 m. užpuolė ir sudegino kryžiuočiai. Piliakalnis datuojamas II tūkstantmečio pradžia – XIV a.

Rumšiškių Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia ir varpinė (unikalus objekto kodas 970)

Pirmoji bažnyčia Rumšiškėse pastatyta XV a. pradžioje, vėlesnė – 1573 m. 1677 m. minima šiaudais dengta medinė bažnyčia. Žinoma, kad 1707 ir 1721 m. bažnyčia remontuota. 1859–1860 m. pastatyta nauja medinė bažnyčia. Perkeliant Rumšiškių miestelį, 1958–1959 m. bažnyčia ir varpinė taip pat perkeltos į naują vietą – viršutinę Nemuno terasą. Tiek bažnyčia, tiek varpinė yra liaudies architektūros formų. Bažnyčia stačiakampio plano, su šoninėmis zakristijomis, penkiasiene apside ir bokšteliu. Šventoriuje esanti varpinė – 3 aukštų.

Budelių piliakalnis (unikalus objekto kodas 5028)

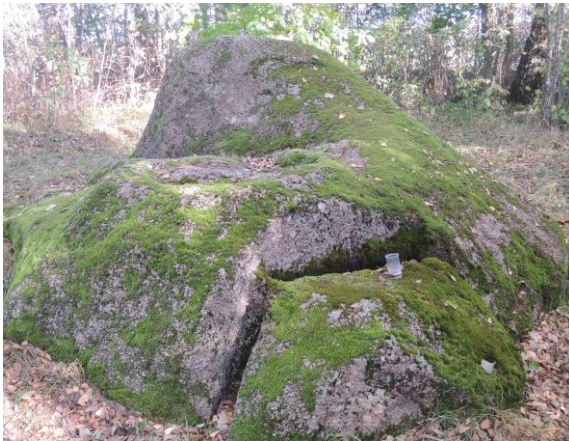
Budelių piliakalnis, vadinamas Skarbu, Skarbo kalnu, yra kairiajame Neries krante esančiame aukštame ir siaurame kranto kyšulyje, suformuotame dviejų gilių daubų, iš kurių teka Ravo upelis. Piliakalnį iš šiaurės rytų ir rytų juosia Neries upelio slėnis, iš šiaurės vakarų – Ravo upelis, iš pietryčių – gili griova, nusileidžianti į Neries slėnį, iš pietvakarių prieina gretima aukštuma. Šoniniai šlaitai, nusileidžiantys į Ravo upelį ir Neries slėnį, yra statūs, apie 25–26 m aukščio. Piliakalnio aikštelė keturkampė, pailga rytų–vakarų kryptimi, 24x13 m dydžio. Piliakalnio įtvirtinimus sudaro 3 pylimai ir 2 gynybiniai grioviai. Vakarinėje, pietvakarinėje piliakalnio papėdėje egzistavo papėdės gyvenvietė, užimanti maždaug 3 ha plotą. Žmonės pasakodavo, kad seniau prieš vidurnaktį ant piliakalnio degdavusi ugnelė, kad jame paslėptas užburtas lobis arba kitas „skarbas“. Greičiausiai todėl piliakalnis ir imtas vadinti Skarbu.

Guronių alkakalnis, vadinamas „Kiškio bažnyčia“, „Pajautos kapu“ (unikalus objekto kodas 5030) ir **Guronių alkakalnis, vadinamas „Zvaninyčia“** (unikalus objekto kodas 16493)

„Pajautos kapas“ – tai nedidelė, 28 m skersmens ir 3–3,5 m aukščio kalvelė. Pajautos kapas aprašytas jau XVI a. Lietuvos metraščio legendinėje dalyje. Čia rašoma, kad kunigaikštis Kukovaitis, mylėdamas savo mirusią motiną Pajautą, pagal jos išvaizdą padirbo stabą ir pastatė jį ties Žaslių ežeru. Stabas buvo garbinamas, vėliau, jam supuvus, imtos garbinti jo vietoje išaugusios liepos. XX a. užfiksuoti padavimai apie alkakalnį – kiek kitokie. Pasakojama, kad kalvelė – karžygio Pajauto kapas. Kunigaikštis žuvo per čia įvykusį mūšį, o kariai šalmais supylę jam kapą. Vėliau manyta, kad alkakalnyje buvusi pagoniška šventykla. „Zvaninyčia“ – pailga, 35 m ilgio, 25 m pločio, 3–4 m aukščio kalva. Alkakalnis siejamas su pagonišku kultu. Pasakojama, kad, kai „Kiškio bažnyčioje“ vykdavo apeigos, apie jas tam tikrais trimitais buvo pranešama iš šios kalvos.

Laukagalio akmuo su dubenėliais (unikalus objekto kodas 5033)

Akmuo vadinamas Aukuru, Didžiuoju, „Velnio sostu“. Jis – 5,15 m ilgio, 4,1 m pločio ir iki 2,3 m aukščio. Akmuo aukščiausioje dalyje išglūdintas 7 duobutės. Duobučių išsidėstymas primena Didžiojo Grįžulo Ratų žvaigždyno struktūrą. Pietinėje akmuo dalyje – nulyginta plokštuma, jo pakraštyje yra iškalti trys 10–12 cm pločio grioveliai (latakai) plokščiu dugnu. Vienas iš jų horizontalus, kiti du grioveliai nuo pastarojo galų iškalti akmuo šonu žemyn. Pasakojama, kad ant šio akmuo buvo kūrenama ugnis, aukojami gyvuliai. Kalbama, kad akmuo yra senovinis aukuras, kad aplinkui augęs ąžuolynas. Žmonės prisimena, jog ąžuolynas buvęs dar ir XX a. pradžioje, tačiau dabar likęs tik vienas ąžuolas. 1977 m. tirta akmuo aplinka. Šalia jo aptiktos 2 laužavietės.

Naujažerio akmuo su ženklais (unikalus objekto kodas 5036)

Tai pailgas, apie 1,5 m ilgio ir 0,4-0,6 m pločio, 0,25 m aukščio akmuo. Akmenyje iškaltas kryžius, kurio galai baigiasi atskirais kryželiais. Pasakojama, kad tai – pirmųjų krikščionių kapų antkapis. Taip pat manoma, kad tai gali būti didiko antkapio fragmentas.

Žiežmarių miestelio istorinė dalis (unikalus objekto kodas 17131) ir **dvaras** (unikalus objekto kodas 164)

1495 m. Žiežmariai minimi kaip Didžiojo kunigaikščio dvaras tėvonija, 1499 m. – kaip valsčius. 1522 m. Žiežmariai paminėti kaip miestas, o 1528 m. – jau kaip pavieto centras. XVI a. viduryje Žiežmariai tapo svarbiu prekybos punktu, pagyvėjo amatai, dvaras pradėjo daugiau gaminti žemės produktų rinkai. 1529–1567 m. Žiežmariai buvo įtraukti į neprivilegijuotų miestų sąrašus, bet nuo 1567 m. vėl turėjo Magdeburgo teises. 1580 m. miestelis du kartus degė. Grafo Benedikto Tiškevičiaus dvaras šalia Žiežmarių miestelio pastatytas 1858 m. Jį suprojektavo italų architektas Cezaris Laurynas Anichinis. Pagal jo projektus taip pat buvo pastatytas dvaro malūnas, įveistas parkas, iškastas kanalas, kūdros, įrengti tvenkiniai, sustiprinti pylimai. Dvaro teritorija užima 2,3 ha plotą. Šiuo metu yra išlikę du pastatai, priklausę dvaro statiniams. Tai – klasicizmo stiliaus vieno aukšto, tinkuoto mūro gyvenamasis pastatas su keturių kolonų portiku. Iš kitų dvaro pastatų išlikęs vienas ūkinis pastatas (apgriuvęs tvartas), taip pat

parkas.

Mūro Strėvininkų piliakalnis (unikalus objekto kodas 5040)

Mūro Strėvininkų piliakalnis buvo įrengtas Strėvos upės kairiajame krante buvusioje kalvoje. Iš šiaurės, rytų ir pietų ją supo upė ir jos slėnis (dabar Bačkonių tvenkinys). Pietvakariuose piliakalnis siekė aukštumą, nuo kurios buvo atskirtas pylimu ir grioviu. Piliakalnis buvo apardytas statant Pastrėvio hidroelektrinę. Dabartiniai piliakalnio šlaitai statūs, iki 16 m aukščio. Aikštelė yra trapecijos formos, pailga šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi, 23 m ilgio ir 10 m pločio rytinėje pusėje ir 8,5 m pločio vakarinėje pusėje. Pietvakariniame aikštelės krašte išlikusios 0,5 m aukščio ir 12 m pločio pylimo liekanos. Į vakarus nuo piliakalnio, gretimose aukštumoje, buvo papėdės gyvenvietė, užėmusi 1,2 ha plotą. Piliakalnis datuojamas I tūkstantmečiu.

Lietuvos karių kapai ir kitos istorinės, memorialinės vietos

Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje yra 22-jų Lietuvos karių kapai, kurie yra įrašyti į Kultūros vertybių registrą: Adomo Ančiūno, Stasio Kušinsko (Kružinsko), Edmundo Tirvos kapai (u.k.33343, 33344) Kruonio sen., Darsūniškio kaimo kapinėse; Prano Čiulodo kapas (u.k.33351) Paparčių sen., Paparčių kaimo kapinėse; Jono Apanavičiaus, Petro Kaulavičiaus, Felikso Stankaus ir Vlodo Adomavičiaus kapai (u.k.33351) Rumšiškių sen., Rumšiškių mstl. kapinėse; Simo Miškinio, Felikso Simanausko, Juozo Simonavičiaus (Simanavičiaus) ir Telesforo Šnaro kapai (u.k.33353) Žaslių sen., Žaslių mstl. kapinėse; Stasio Kmelnicko kapas (u.k.33342) Žaslių sen., Cineikių kaimo kapinėse; Stasio Antanaičio, Juozo Makarevičiaus, Edvardo (Eduardo) Pivoro, Vinco Paužos, Antano Vėliaus, Jono Samasenkos (Samosionkos, Samasionkos), Broniaus Slivinsko (Slivinskio) kapai (u.k.33345, 33346, 33347, 33348, 33349) Žiežmarių sen., Kiemelių k. (Kaišiadorių kapinėse); Antano Malašausko kapas (u.k.33350) Žiežmarių sen., Liutonių kaimo kapinėse; Stasio Jokubausko ir Vinco Nenorto kapai (u.k.33354,

33355) Žiežmarių sen., Žiežmarių mstl. kapinėse. Lietuvos partizanų kapai (u.k.26379) Kruonio miške, Lietuvos partizanų kapas (u.k.22693) Pašulių kaimo kapinėse, Lietuvos partizanų kapai (u.k.38316) ir 1830-1831 m. sukilimo būrio vado Vincento Matuševičiaus kapas (u.k.36615) Paparčių kaimo kapinėse ir kt.

Žydų žudynių vietos ir kapinės

Tai – memorialinės vietos, kuriose 1941m., 1944 m. iš aplinkinių vietovių buvo suvaryti ir sušaudyti žydai: Darsūniškio žydų senųjų kapinių su žudynių vieta ir kapais kompleksas (u.k.-3834) Darsūniškio, Kruonio žydų žudynių vieta (u.k.38347), dvi Pravieniškių koncentracijos stovyklos žydų žudynių vietos (u.k.38328 ir 38329), Rumšiškių žydų žudynių vieta ir kapas (u.k.38341), Žaslių žydų senosios kapinės (u.k.22058), Kaišiadorių žydų senosios kapinės (u.k.22056), dvi žydų žudynių vietos Strošiūnų miške (u.k.10891 ir 10892), Žiežmarių žydų senųjų kapinių bei Lietuvos partizanų užkasimo vietos ir kapo kompleksas (u.k.37574).

Žiežmarių sinagoga (unikalus objekto kodas – 35284)

Tai viena iš keturiolikos Lietuvoje išlikusių medinių sinagogų. Jos architektūroje jaučiama romantizmo įtaka. Maldų salės viduryje išliko dvi (iš keturių) kolonų, kažkada juosusių bimą (paukštinimą, kur skaitoma Tora). Moterų galerijoje sinagogos antrame aukšte išliko arkinės angos. Dauguma interjero papuošimų išnyko, tačiau išliko medinė rozetė virš bimos ir centrinių - kolonų (piliorių) kapiteliai, keli nedideli sienų tapybos fragmentai ant tinkuotų sienų.

Mūro Strėvininkų dvaras (unikalus objekto kodas 156)

Apie 1600 m. Mūro Strėvininkų dvarą įsigijo Oginskiai. XVII a. II pusėje Bogdanas Oginskis pasistatė naujus dvaro rūmus. Dėl dalyvavimo 1831 m. sukilime dvaras iš Oginskių buvo konfiskuotas ir perduotas valstybės išdui. Iki dabar yra išlikęs gyvenamasis pastatas, arklidė, ūkinis pastatas.

Vladikiškių (Stasiūnų) dvaras (unikalus objekto kodas 159)

Vladikiškių dvaras priklausė Kierdėjams. XVII a. pabaigoje jis perėjo į Romerių giminės rankas. Jie valdė dvarą iki pat 1926 m.. 1922 m., remiantis Žemės reformos įstatymu, įvykdyta dvaro žemės parceliacija, dvaro sodyba ir likusi žemė palikta valdžios žinioje iki 1923 m., kai pagal įgaliojimą dvarą perėmė Kamilė Riomerytė. Tuo metu dvarui priklausė 3 gyvenamieji, 7 ūkiniai pastatai, sodas, 69 ha žemės. 1926 m. K. Riomerytė pardavė dvarą Vladislavui ir Pranui Chatkevičiams. 1934 m. dvarą įsigijo Zigmąs Šimašius. 1940 m. beveik visa dvaro žemė buvo nusavinta. Iki mūsų dienų išliko dvaro gyvenamasis namas, mūrinis tvartas, dalis parko, tvenkinys.

Nuotraukos iš Kaišiadorių rajono savivaldybės paveldosaugos archyvo.

Informaciją parengė Statybos, infrastruktūros ir urbanistikos skyriaus vyriausioji specialistė Romutė Čiurovienė.
Išsamesnė informacija tel. 8646 25262, el. p. romute.ciurovieniė@kaisiadorys.lt